

UCHWAŁA

Dnia 28 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z odwołania C. M.
od uchwały Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego w S. nr
.../2015 z dnia 26 sierpnia 2015 r. i poprzedzającej ją uchwały Walnego
Zgromadzenia Koła Łowieckiego nr [...] "K." w S. nr .../2015 z
dnia 31 maja 2015 r.
przy uczestnictwie Polskiego Związku Łowieckiego w W. i Koła Łowieckiego Nr [...] "K." w S.
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 28 września 2016 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w S.
postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2016 r.,

"Czy art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1226) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy - Prawo łowieckie (Dz.U. z 2014 r., poz. 228) stanowi podstawę do rozpoznania przez sąd okręgowy sprawy o uchylenie uchwały Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego i poprzedzającej ją uchwały Walnego Zgromadzenia Koła Łowieckiego w przedmiocie wykluczenia członka z koła łowieckiego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego o apelacji?"

podjął uchwałę:

Odwołanie w sprawie utraty członkostwa w kole łowieckim oraz nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim (art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1226 ze zm.)

sąd okręgowy rozpoznaje jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o apelacji.

UZASADNIENIE

Uchwałą Walnego Zgromadzenia Koła Łowieckiego nr [...] „K.” w S. z dnia 31 maja 2015 r. C. M. został wykluczony z członkostwa w Kole. Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego uchwałą z dnia 26 sierpnia 2015 r. nie uwzględnił odwołania zainteresowanego, co spowodowało wniesienie przez C. M. pisma określonego jako pozew, w którym domagał się uchylenia obu uchwał ewentualnie – na wypadek nieuwzględnienia tego żądania – ustalenia istnienia jego członkostwa w Polskim Związku Łowieckim oraz przynależności do Koła Łowieckiego „K.” w S. Sąd Okręgowy w S. uznał je za odwołanie w rozumieniu art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2168 ze zm. – dalej: „Pr.łow.”), podlegające rozpoznaniu przez sąd okręgowy jako sąd drugiej instancji. Powód zarzucił, że prowadzi to do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego i wniósł o rozpoznanie sprawy przez Sąd Okręgowy jako sąd pierwszej instancji. Przy rozpoznawaniu odwołania Sąd Okręgowy powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przytoczonym na wstępie zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 33 ust. 6 Pr.łow. w brzmieniu przed zmianą dokonaną ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2014 r., poz. 228), w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim oraz utraty członkostwa w kole łowieckim zainteresowany mógł – po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego – dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Przepisowi temu przypisywano urzeczywistnienie prawa do sądu w rozumieniu art. 45 Konstytucji, dostrzegając w nim uprawnienie do dochodzenia przed sądem powszechnym żądań o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa wynikającego z członkostwa w Polskim Związku Łowieckim lub kole łowieckim, niezależnie od tego, jak zostało sformułowane żądanie zainteresowanego (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., II CSK 100/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 37, lub wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 170/12, OSNC-ZD

2014, nr A, poz.1). Droga sądowa do dochodzenia tych roszczeń była zatem otwarta, pod warunkiem wyczerpania postępowania wewnątrzorganizacyjnego; zainteresowany wszczynał postępowanie przez wniesienie pozwu – najczęściej pozwu o ustalenie (art. 189 k.p.c.) – rozpoznawanego następnie w toku instancji, z zachowaniem uprawnienia do złożenia skargi kasacyjnej, jeżeli była w sprawie dopuszczalna (por. także uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 2012 r., K 21/11, OTK-A 2012, nr 10, poz. 119).

W wyniku noweli wprowadzonej do Prawa łowieckiego ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r., będącej skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 2012 r., K 21/11 (OTK-A 2012, nr 10, poz. 119), przepis art. 33 ust. 6 przewiduje obecnie, że w sprawach utraty członkostwa w kole łowieckim, nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim – po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego albo od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne – stronom przysługuje w terminie 14 dni od otrzymania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie odwołanie do sądu okręgowego, przy czym od orzeczenia tego sądu kasacja nie przysługuje. Jest oczywiste, że wskazana nowela wprowadziła istotną zmianę normatywną, uściślającą sposób dochodzenia przewidzianych w tym przepisie roszczeń przez określenie przysługującego stronom środka prawnego, ustanowienie terminu jego wniesienia oraz oznaczenie sądu właściwego rzeczowo, a także przez wyłączenie dopuszczalności skargi kasacyjnej (*verbum legis* – kasacji) od orzeczenia sądu okręgowego.

W postanowieniu z dnia 30 marca 2016 r., I KZP 22/15 (OSNKW 2016, nr 6, poz. 35) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że do postępowania wszczętego przez wniesienie do sądu okręgowego odwołania określonego w art. 33 ust. 6 Pr.łow. w obecnym brzmieniu, w sprawach utraty – na podstawie uchwały właściwego organu koła lub Związku – członkostwa w kole łowieckim oraz w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim, stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego, natomiast do postępowania wszczętego przez wniesienie odwołania od orzeczenia albo postanowienia kończącego postępowanie dyscyplinarne mają zastosowanie przepisy kodeksu postępowania karnego. Sąd Najwyższy podkreślił, że sprawa, w której zakwestionowaną decyzję w przedmiocie członkostwa

zainteresowanego w Polskim Związku Łowieckim lub kole łowieckim podjęły właściwe organy statutowe w postępowaniu wewnątrzorganizacyjnym niebędącym postępowaniem dyscyplinarnym, jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c.

Nawiązując do tego stanowiska Sądu Najwyższego należy podkreślić, że użycie w art. 33 ust. 6 Pr.łow. formuły „odwołanie”, przy jednoczesnym przełamaniu wynikającej z art. 16 k.p.c. zasady domniemania właściwości rzeczowej sądów rejonowych i ustanowieniu właściwości rzeczowej sądu okręgowego, oznacza wprowadzenie w sprawach z zakresu Prawa łowieckiego swoistego środka zaskarżenia, obwarowanego terminem, przysługującego od decyzji organów korporacyjnych, inicjującego postępowanie sądowe. Wyraźne wyłączenie skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu okręgowego oznacza w sposób niewątpliwy, że sąd ten działa jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o apelacji (art. 367 i nast. w związku z art. 398¹ § 1 k.p.c.).

Należy zaznaczyć, że użycie terminu „kasacja” – zamiast bardziej precyzyjnego „skarga kasacyjna” (tytuł działu VA, tytułu VI, księgi pierwszej kodeksu postępowania cywilnego) – nie może mieć przesądzającego znaczenia. „Kasacja” jako określenie środka zaskarżenia mającego bogaty rodowód historyczny jest pojęciem ogólnym, ustrojowym i doktrynalnym, używanym w tym brzmieniu także w aktach normatywnych. Ustawodawca posługuje się w nim najczęściej w celach użytkowych, unikając szczegółowych rozróżnień. Charakterystycznym przykładem takiego uogólnienia jest art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254), zgodnie z którym Sąd Najwyższy sprawuje wymiar sprawiedliwości m.in. przez rozpoznawanie kasacji. Jest oczywiste, że użyty w tym przepisie termin „kasacja” obejmuje także funkcjonującą w postępowaniu cywilnym „skargę kasacyjną”, będącą jedną z procesowych form instytucji kasacji (por. także np. art. 14 pkt 8 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm., art. 45 pkt 6 ustawy z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich, jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1207, art. 45 ust. 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1037, albo art. 22

ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 155, poz. 924 ze zm.).

Dla wykładni art. 33 ust. 6 Pr.łow. nie ma również istotnego znaczenia użycie określenia „odwołanie”, oczywiście poza tym, że prawodawca zmierzał do ustanowienia szczególnego środka prawnego, odbiegającego od systemu środków odwoławczych (zaskarżenia) przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego. Ustawodawca niejednokrotnie posługuje się taką metodą, przydając – często bez głębszej refleksji – taką samą nazwę różnym co do istoty środkom prawnym (*scil.* środkom zaskarżenia). Dotyczy to nie tylko odwołania (por. np. art. 160 § 1, art. 226, 477⁹ § 1, art. 479²⁸ pkt 1 albo art. 479⁵⁷ pkt 1 k.p.c. oraz art. 30 § 5 i art. 44 k.p.c.), ale także mającego ugruntowaną pozycję w prawie procesowym zażalenia (por. np. art. 111 § 3 i art. 394 § 4 kod. wyb. albo art. 83 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie, jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 164 ze zm.).

Ustanowienie w art. 33 ust. 6 Pr.łow. odwołania jako *quasi*-środka zaskarżenia (odwoławczego) od decyzji organów korporacyjnych nie stoi w sprzeczności z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności (art. 176), odnoszącą się – zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego – do postępowania sądowego „od początku do końca”. Zasada ta nie dotyczy sytuacji, w których sąd działa jako organ kontrolujący inne niż pochodzące od sądu akty dotyczące ochrony obywatela przed arbitralnością działania władzy. Inaczej mówiąc, wymaganie dwuinstancyjności nie dotyczy postępowań poddanych na ostatnim etapie kontroli sądowej (np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1998 r., K 41/97, OTK Zb.Urz. 1998, nr 7, poz. 117, z dnia 13 lipca 2004 r., P 20/03, OTK-A 2004, nr 7, poz. 64, albo wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2006 r., III PO 1/06, OSNP 2007, nr 9–10, poz. 147, lub z dnia 22 listopada 2013 r., III KRS 214/13, OSNP 2014, nr 10, poz. 153). Należy przy tym pamiętać, że przynależność do Polskiego Związki Łowieckiego, oznaczająca w praktyce przede wszystkim uprawianie myślistwa, nie materializuje wprost praw i wolności konstytucyjnych; ustanowiona ochrona sądowa musi być zatem uznana za wystarczającą.

Z tych względów Sąd Najwyższy uznał, że odwołanie w sprawie utraty członkostwa w kole łowieckim oraz nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim, przewidziane w art. 33 ust. 6 Pr.łow., sąd okręgowy rozpoznaje jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o apelacji.

db

eb